

CHORVACHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING YAXLIT TIZIMINI YARATISH

Mamadaliyev Ahadjon G'aniboyevich

TDPU magistranti

Annotatsiya: *Ishlab chiqaruvchi kuchlarning ajralmas qismi sifatida chorvachilikni rivojlantirish muammolari bugungi kunda iqtisod fanida eng dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bu, jahon iqtisodiyotidagi jiddiy o'zgarishlar bilan ham, zamonaviy fermer xo'jaliklari faoliyatini tashkil etishning sifat jihatidan yangi tamoyillari bilan ham bog'liq. Ushbu maqolada chorvachilikni rivojlantirishning yaxlit tizimini yaratish haqida muhokama qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Davlat , qishloq ishlab chiqarish, hududiy taqsimlash , maxsulot , sifat , qishloq xo'jaligi , agrosanoat , chorvachilik , monitoring , bozor iqtisodiyoti , rivojlantirish .*

Hududlarda agrar tarmoqning yakuniy mahsuloti sezilarli darajada oshgani yo'q, oziq-ovqat bozori barqarorlashmayapti, barcha hududlarda ham qishloq xo'jaligi tarmog'ining bozor tuzilmalariga real kirib borishi kuzatilmayapti.

Hududlardagi vaziyatni tenglashtirish, ularning tabaqalanishini kamaytirish va qishloq aholisining ijtimoiy turmush sharoitini yaxshilashga davlat tomonidan haligacha yetarlicha e'tibor berilmayapti.

Davlat qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini hududiy taqsimlash va ixtisoslashtirishni, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini hududlararo ayirboshlashni hali ham yomon tartibga solmoqda, mulkchilikning turli shakllarining samarali faoliyat yuritishi uchun qonunchilik va me'yoriy-huquqiy baza ta'minlanmagan, barcha hududlarda ham fermer xo'jaliklarini rivojlantirish uchun shart-sharoit yaratilmagan. dehqon xo'jaliklari va ularni zarur moliyaviy qo'llab-quvvatlash.

Davlat investitsiya siyosati hududning o'ziga xos sharoitlarini amalda hisobga olmaydi, deyarli barcha hududlarda investitsiya faolligining pasayishi qishloq xo'jaligida aylanma mablag'larning doimiy etishmasligiga va kapital qo'yilmalar uchun likvid garovning saqlanib qolishiga olib keladi, bu esa pirovard natijada sezilarli asosiy fondlarning jismoniy va ma'naviy eskirishi.

mintaqalar bo'yicha nihoyatda notekis taqsimlangan , bank tizimida qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun ajratilayotgan investitsiya resurslaridan maqsadli, samarali foydalanishning isbotlangan mexanizmi haligacha mavjud emas.

Qishloq xo'jaligiga kredit resurslarini jalb etish fermer xo'jaliklarining to'lov qobiliyatini saqlash va ularning reproduktiv salohiyatini saqlab qolishga yordam berishiga qaramay, agrosanoat majmuini kreditlash hali ishlab chiqarishni rag'batlantirishning to'laqonli vositasi emas, tijorat banklaridan kredit olish shartlari, ayniqsa, uzoq muddatli kreditlar sezilarli darajada kuchaytirildi, asosan 6-12 oylik kreditlar ustunlik qiladi.

Sanoat va qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxlarining mavjud nomutanosibligi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatib, fermer xo'jaliklarining

rentabelligini va qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining moddiy manfaatdorligini pasaytiradi.

Tuproq unumdorligi yomonlashishda davom etmoqda, suv bilan ta'minlanish darajasi pasaymoqda, 2000 yil ayniqsa quruq bo'lib, bu qishloq xo'jaligini rivojlantirishning barcha ko'rsatkichlariga ta'sir ko'rsatdi, yerlarning meliorativ holati yomonlashmoqda, sug'oriladigan erlarning 55% ga yaqini sho'rlanish va kapital tekislashga muhtoj, yangi suvni tejash. sug'orish texnologiyalari sust joriy etilmoqda, past darajada seleksiya, urug'chilik va kimyolashtirish ishlari olib borilmoqda.

Qishloq xo'jaligi tor eksport bazasiga va past samarali import o'rnini bosuvchi tarmoqlarga ega. Eksportda paxta tolasidan tashqari qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ulushi ancha past bo'lib, atigi 4,5 foizni tashkil etadi.

Hamma hududlar ham samarali bozor o'zgarishlarini boshdan kechirayotgani yo'q. Buning asosiy sababi yerga egalik masalasining izchil hal qilinmaganligi, yerning haligacha haqiqiy egasini topmaganligidir.

Aksariyat qishloq xo'jaligi korxonalarida ishlab chiqarishni tashkil etish, mehnatni rag'batlantirish, xo'jalik ichidagi ishlab chiqarish munosabatlari va ishlab chiqarishni boshqarish usullari va usullari sifat jihatidan o'zgarmagan holda boshqaruv shakli formal ravishda o'zgardi.

Respublika qishloq xo'jaligi mehnat resurslari bilan haddan tashqari yuklangan. Bu sohada 2 milliondan ortiq kishi band. Oxirgi 5 yil davomida respublika bo'yicha 546,8 mingdan ortiq kishi qishloq joylardan ozod etilganiga qaramay. va 1,5 millionga yaqin ish o'rni tayyorlandi - keskinlik saqlanib qolmoqda. Ishchi kuchining o'sish sur'ati yangi ish o'rinlarining o'sish sur'atlaridan ancha yuqori bo'ldi, qishloqlarda yashovchi aholi soni esa 1991 yildan buyon ancha tezlashdi. 2000 ga oshdi ko'p.

Har yili bu resurslar qishloq maktablari bitiruvchilari tomonidan to'ldirilib boriladi; bu taxminan 500-550 ming kishi bo'lib, shundan 29% Farg'ona vodiysida, 21,0% Samarqand viloyatida. Hozirgi vaqtda qishloq xo'jaligida barcha byudjet xodimlarining 1/3 qismi ishlaydi.

Aynan mehnat resurslaridan foydalanishda qishloq xo'jaligiga yo'naltirilganlik barcha qishloq xo'jaligidan samarali foydalanishga jiddiy xavf tug'diradi va salbiy ijtimoiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Qishloq xo'jaligi zarur texnika bilan kam ta'minlangan. Traktor, paxta va g'alla o'rim mashinalari parki yildan-yilga qisqarib, yaroqli mashina va mexanizmlar soni kamaymoqda.

Qishloq xo'jaligi korxonalarining bir necha yillardagi moliyaviy natijalari asosiy qishloq xo'jaligi ekinlari bo'yicha sezilarli zarar ko'rgan ishlab chiqarishni, past rentabellikni yoki rentabellikni ko'rsatmoqda.

Bu borada narx (narx nomutanosibligi) va savdo muvozanatining mavjudligi muhim rol o'ynaydi.

Resurslar va xizmatlar narxlari qishloq xo'jaligi mahsulotlari narxlaridan sezilarli darajada yuqori, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchilar (ayniqsa, paxta va g'alla) ichki va tashqi savdodan daromad olish imkoniyatiga ega emaslar, shuning uchun bu va boshqa mahsulotlarni ishlab chiqarishga etarlicha qiziqish yo'q. ekinlar.

Bularning barchasi qishloq xo'jaligini isloh qilish sur'atlarini cheklab qo'ymoqda, oziq-ovqat xavfsizligi muammosini keskinlashtirib, mustaqillik sharoitida respublikani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning o'ta muhim vazifalarini amalga oshirishga tahdid solmoqda.

Iqtisodiyotning bozor munosabatlari asoslariga o'tishi O'zbekiston Respublikasining real sektori ijtimoiy soha va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishning asosi bo'lib, uning jadal rivojlanishi hududlarning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashi, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashi zarurligini nazarda tutadi. moddiy ishlab chiqarishning barcha shakllarini rivojlantirish, mehnat va tabiiy iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanish hisobiga aholi turmush darajasini oshirish.

Mavjud vaziyat hukumatning mintaqaviy iqtisodiy siyosatning qator masalalari bo'yicha pozitsiyasini qayta ko'rib chiqishni va birinchi navbatda "Mintaqaviy siyosat to'g'risida"gi qonunni qabul qilishni, ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirish bo'yicha idoralararo kengashning muntazam ish olib borishini taqozo etadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bozor munosabatlariga o'tish davrining sifat jihatidan yangi sharoitida hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish, iqtisodiyotni liberallashtirish muammolarini o'rganish, anglash va hal etish zarurligini taqozo etadi.

Qishloqlarda asosiy xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida fermer xo'jaliklarini mustahkamlash, shuningdek, meva-sabzavotchilik va chorvachilikni barqaror rivojlantirish bo'yicha maqsadli dasturlarni amalga oshirish orqali qishloq xo'jaligida iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish amalga oshirildi.

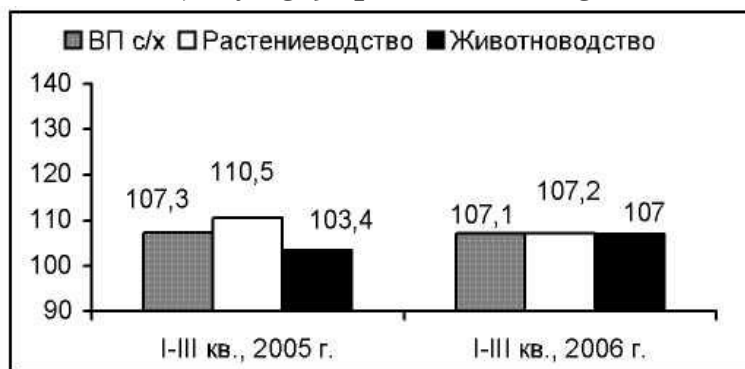
Asosiy tendentsiyalar. 2006 yilning 9 oyi yakunlari bo'yicha qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotining o'sish sur'ati 2005 yilning shu davridagi 7,3 foizga nisbatan 7,1 foizni tashkil etdi (6.3.1-jadval). Yalpi ichki mahsulotning shakllanishida qishloq xo'jaligining ulushi 23,0 foizdan 22,4 foizga kamaydi. Bu sanoat va xizmat ko'rsatish sohasining jadal rivojlanishi bilan bog'liq. Tahlil qilinayotgan davrning xarakterli xususiyati chorvachilik foydasiga tarkibiy siljishlardir. O'simlikchilik mahsulotlari yetishtirishning o'sish sur'ati 110,5 foizdan 107,2 foizga kamaygan bo'lsa, chorvachilik mahsulotlarining o'sish sur'ati 103,4 foizdan 107,0 foizga o'sdi. Qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotida chorvachilik mahsulotlarining ulushi 43,5 foizdan 43,9 foizga oshdi. (6.3.1 va 6.3.2-chizmalar).

6.3.1-jadval. Qishloq xo'jaligini rivojlantirishning asosiy ko'rsatkichlari (%)

Ko'rsatkichlar	1-3 chorak, 2005 yil	1-III chorak, 2006 yil
Qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotining YaIMdagi ulushi	23.0	22.4
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining o'sish sur'atlari:	107.3	107.1
- o'simlikchilik	110.5	107.2
- chorvachilik	103.4	107,0
Mulkchilik turlari bo'yicha ishlab chiqarish tarkibi - davlat	0.4	0.3
- nodavlat	99.6	99.7
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalar umumiy investitsiyalar hajmidagi ulushi	3.4	5.1

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

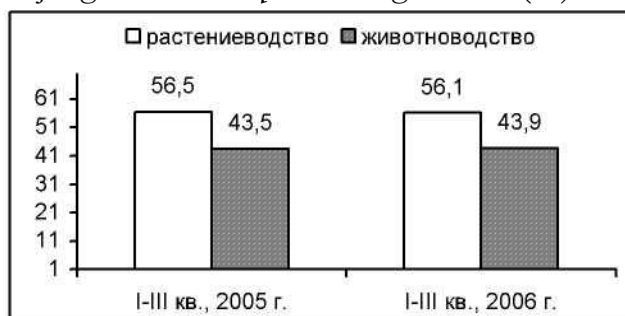
6.3.1-jadval. Qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotining o'sish sur'ati (%)

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat qo'mitasi

Qishloq xo'jaligiga sarmoya jalb etishda ham ma'lum ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Umumiy investitsiyalar hajmida qishloq xo'jaligining ulushi 3,4 foizdan 5,1 foizga o'sdi. Investitsiyalar, birinchi navbatda, suv infratuzilmasi obyektlarini qurish va rekonstruksiya qilishga, meliorativ va qishloq xo'jaligi texnikalarini xarid qilishga yo'naltirildi.

Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining tarkibi (%) 6.3.2-chizma.

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat qo'mitasi

O'simlik yetishtirish. O'simlikchilik tarkibida paxta xomashyosi va g'alla ekinlari ustunlik qilib qoldi. Ekin maydonlari hajmining qisqarishi sharoitida qishloq xo'jaligi ekinlarining deyarli barcha turlari bo'yicha barqaror o'sish kuzatildi, g'alla va paxta xomashyosini ishlab chiqarish va davlat xaridlari bo'yicha prognoz ko'rsatkichlari ortig'i bilan bajarildi. O'tgan yilga nisbatan paxta xomashyosi 1,8 foizga, g'alla ekinlari 0,5 foizga, kartoshka 9,4 foizga, sabzavot 14,7 foizga, meva va rezavorlar 23,1 foizga, poliz mahsulotlari 19,8 foizga, uzum 30,0 foizga ko'proq yig'ib olindi (6.3.2-jadval).)-

6.3.2-jadval. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini rivojlantirishning asosiy ko'rsatkichlari (ming tonna)

Mahsulotlar	I-chorak, SH 2005 yil	I-chorak, 2006 yil	I-chorak, 2006 yil 2005 yil I-chorakga

			nisbatan %da
Yormalar	6082.0	6111.7	100.5
Kartoshka	770.4	842.5	109.4
Sabzavotlar	2575.4	2953.7	114.7
Meva va rezavorlar	587,6	723.3	123.1
Uzum	362,9	471,8	130,0
Oziq-ovqat qovunlari	421,9	505.4	119.8

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

G'allachilikda hosildorlik oshganini ham ta'kidlash lozim. Shunday qilib, barcha toifadagi fermer xo'jaliklari uchun sug'oriladigan yerlarda g'alla ekinlari hosildorligi gektariga 43 sentnerga yetdi, respublikaning ayrim hududlarida esa hosildorlik bundan ham yuqori (Andijon — 59,1 ts/ga, Buxoro — 54,1 ts/ga, Namangan - 50,2 ts/ga va Samarqand - 50,6 ts/ga). Sabzavotlardan yetarlicha yuqori hosil olish (umumiy ishlab chiqarish hajmining o'sishi - 378,3 ming tonna) qishloq xo'jaligida iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish bilan birga qulay tabiiy-iqlim sharoitlari bilan bog'liq. O'tgan yilga nisbatan ho'l meva-sabzavot va uzum eksporti hajmi qariyb 1,5 barobar oshdi. 2006 yilning 9 oyi davomida ularning hajmi 495,9 ming tonnani tashkil etdi. Bunga O'zbekiston va Rossiya Federatsiyasi o'rtasida bojxona rasmiylashtiruvini jadallashtirish uchun yaratilgan qulay shart-sharoitlar ham yordam berdi.

Tahlil qilinayotgan davrda qishloq xo'jaligi ekinlari ekin maydonlari tarkibida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmadi. Qishloq xo'jaligi ekinlarining umumiy ekin maydoni 2006 yilning 9 oyida 2005 yilning shu davridagi 3645,5 ming gektarga nisbatan 3607,0 ming gektarni tashkil etdi. Sanoat ekinlari, shu jumladan paxta maydonlari biroz qisqardi (1472,3 ming gektardan 1445,4 ming gektargacha) (6.3.3-jadval).

6.3.3-jadval. Qishloq xo'jaligi ekin maydonlaridagi tarkibiy o'zgarishlar (ming gektar)

	1-chorak, 2005 yil	1-chorak, 2006 yil	1-chorak, 2006 yil 2005 yil 1-chorakga nisbatan %da
Ekilgan, jami	3645.5	3607 0	98.9
Yormalar	1616.1	16010	99,0
Paxta	1472.3	14454	98.2
Kartoshka	49.8	524	105.2
Sabzavotlar	137.6	1517	110.2
Baxchi	34.0	369	108.5
Em-xashak ekinlari	290.3	2906	100.1

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Chorvachilik. 2006 yilning 9 oyida chorvachilik ancha jadal rivojlandi. Shu bilan birga, o'tgan yillarga nisbatan eng yuqori o'sish sur'atlariga erishildi. Shu bilan birga, go'sht ishlab chiqarish hajmi (tirik vaznda) 820 ming tonnani tashkil etdi. (yoki 7,2 foizga oshdi), sut 3514,6 ming tonnani tashkil etdi. (6,9%), tuxum - 1627,3 mln. (16,0%) (6.3.4-jadval).

6.3.4-jadval. Chorvachilik mahsulotlarining asosiy turlarini ishlab chiqarish dinamikasi

	Birlik o'zgartirish	I - III chorak, 2005 yil	I- III chorak, 2006 yil	2005 yil I-chorak
Fermer xo'jaliklarining barcha toifalarida				
Go'sht (tirik vaznda)	ming tonna	764.6	820.0	107.2
Sut	ming tonna	3289.0	3514.6	106.9
Tuxum	million dona	1402.6	1627.3	116,0
Qishloq xo'jaligi korxonalarida (shirkat xo'jaliklari)				
Go'sht (tirik vaznda)	ming tonna	28.0	25.1	89.4
Sut	ming tonna	41.0	28.3	69.2
Tuxum	million dona	508.6	626.3	123.2
Fermalarda				
Go'sht (tirik vaznda)	ming tonna	12.7	17.1	134.8
Sut	ming tonna	64.1	80.7	125.8
Tuxum	million dona	50.8	35.5	69.7
Dehqon xo'jaliklarida				
Go'sht (tirik vaznda)	ming tonna	723,8	777,8	107.5
Sut	ming tonna	3183.9	3405.6	107,0
Tuxum	million dona	843.2	965,5	114.5

Manba: Respublika Davlat qo'mitasi

Go'sht, sut va tuxum ishlab chiqarishning o'sishi hayvonlar sonining ko'payishi va ularning mahsuldorligini oshirish hisobiga sodir bo'ldi. Aytish joizki, chorvachilikka qiziqish ortib, dehqon va fermer xo'jaliklarida chorva mollari sonining ko'payishi tendentsiyasi kuzatilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006-yil 23-martda qabul qilingan "Shaxsiy, dehqon va shaxsiy fermer xo'jaliklarida chorva mollari sonini ko'paytirishni rag'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni respublikamizda chorvachilikni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Natijada 2006 yilning 9 oyida qoramollar soni 5 foizga oshib, 6824,2 ming boshni tashkil etdi (6.3.5-jadval).

dehqonchilik 26,3 gektar yer maydonini egallaydi. Fermer xo'jaliklarida band bo'lganlar soni 1396,8 ming kishiga ko'paydi. (6.3.6-jadval).

6.3.5-jadval. Chorva va parrandalar sonining o'zgarish dinamikasi (ming bosh)

	1-chorak, 2005 yil	1-chorak, 2006 yil	1-chorak, 2006 yil 2005 yil 1- chorakga nisbatan %da
Fermer xo'jaliklarining barcha toifalarida			
Qoramol	6496.6	6824.2	105,0
Sigirlar	2802.9	2945.3	105.1
Cho'chqalar	83.8	84.2	100.5
Qo'y va echkilar	11537.2	12297.7	106.6
Qushlar	20678.4	22625.7	109.4
Otlar	153.7	158.4	103.1
Qishloq xo'jaligi korxonalarida (shirkat xo'jaliklari)			
Qoramol	199.5	125.1	62.7
Sigirlar	66.7	41.0	61.5
Cho'chqalar	20.0	13.6	68,0
Qo'y va echkilar	2683.1	2571.4	95.8
Qushlar	5390.6	5417.7	100.5
Otlar	21.7	17.4	80.2
Fermalarda			
Qoramol	323.6	362,9	112.1
Sigirlar	102.5	117.4	114.5
Cho'chqalar	15.3	14.0	91.5
Qo'y va echkilar	478.2	618,7	129.4
Qushlar	740,0	848.4	114.6
Otlar	11.1	13.9	125.2
Dehqon xo'jaliklarida			
Qoramol	5973.5	6336.2	106.1
Sigirlar	2633.7	2786.9	105.8
Cho'chqalar	48.5	56.6	116.7
Qo'y va echkilar	8375.9	9107.6	108.7
Qushlar	14547.8	16359.6	112.5
Otlar	120.9	127.1	105.1

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Hukumat dasturiga asosan 28,9 ming kam ta'minlangan oilaga tekin sigirlar berildi, qoramol sotib olish uchun 27,6 milliard so'm mikrokreditlar ajratildi; 166 ta auksion savdo nuqtalari tashkil etilib, ularda 15,4 ming bosh chorva mollari sotildi; 362 veterinariya punkti tashkil etildi.

Dehqon va fermer xo'jaliklarida hayvonlar sonining ko'payishi fonida qishloq xo'jaligi korxonalarida (shirkatlarda) hayvonlar sonining qisqarishi davom etmoqda. Buni norentabel va istiqbolsiz shirkat xo'jaliklarining tugatilishi bilan izohlash mumkin. Chorvachilikda eng yuqori o'sish sur'atlariga parrandachilikda erishildi. O'sish asosan qushlar sonining ko'payishi (9,4%) hisobiga erishildi.

Boshqaruvning turli shakllarining rivojlanishi. Fermer xo'jaliklari mohiyatan qishloq xo'jaligida dehqonchilikning asosiy shakliga aylandi. Qayta tashkil etilgan 666 ta shirkat xo'jaligi negizida 74 ming 30 fermer xo'jaligi tashkil etildi. Amaldagi fermer xo'jaliklarining umumiy soni 2006 yil 1 oktyabr holatiga ko'ra 185,5 ming birlikni tashkil etdi. Bitta fermer xo'jaligi 26,3 gektar yer maydoniga to'g'ri keladi. Fermer xo'jaliklarida band bo'lganlar soni 1396,8 ming kishiga ko'paydi. (6.3.6-jadval).

6.3.6-jadval. Fermer xo'jaligi faoliyati

Ko'rsatkichlar	Birlik o'lchandi	1-SH kv. 2005 yil	1-SH kv. 2006 yil
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari	milliard so'mni tashkil etdi	901.2	1464.2
Fermer xo'jaliklari soni	birliklar	123871	185492
Ularga ajratilgan er maydoni	ming gektar	3708.6	4881.9
Qishloq xo'jaligi yerlarining o'rtacha kattaligi	ha	29.9	26.3
Fermer xo'jaliklarida band bo'lgan ishchilar soni	ming kishi	996,8	1396,8
Har bir fermer xo'jaligi uchun o'rtacha hisoblangan	odamlar	8.0	7.5
Qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotida fermer xo'jaliklarining ulushi	%	22.1	28.3
Fermer xo'jaligi ishlab chiqarishining o'sish sur'ati	%	149.3	141.6

Manba: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi

Tahlil qilinayotgan davrning o'ziga xos xususiyati fermer xo'jaliklari sonining sezilarli o'sishidir. Bundan tashqari, ularning o'sishi nafaqat paxta va g'allachilikda, balki meva-sabzavotchilik va uzumchilikda ham kuzatildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006-yil II-yanvardagi "Meva-sabzavotchilik va uzumchilikni isloh qilish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni ijrosini ta'minlash maqsadida meva-sabzavot mahsulotlari va uzumni qayta ishlash korxonalarini tashkil etish Dasturi ishlab chiqildi. va amalga oshirilmoqda. Ixtisoslashtirilgan meva-sabzavotchilik va 219 shirkat uzumchilik negizida 39 ming fermer xo'jaligi tashkil etildi. Ularga 319,2 ming gektar yer maydoni ajratildi. Meva-sabzavot va uzumni qayta ishlashga ixtisoslashgan 199 agrofirma tashkil etildi.

Fermer xo'jaliklarining keskin faollashuvi fonida dehqon xo'jaliklarining barqaror rivojlanish darajasi va qishloq xo'jaligi korxonalari (shirkatlar) bo'yicha ko'rsatkichlarning pasayishi tendentsiyaga aylanib bormoqda. Umuman olganda, yer unumdorligi va suv infratuzilmasining yomonlashuvi bilan bog'liq muayyan muammolarga qaramay, agrar sohada olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar o'zining real natijalarini bermoqda, bu esa qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirishning barqaror o'sishida namoyon bo'lmoqda. Shu

bilan birga , o'sish sifatini oshirish uchun qishloq joylarda institutsional va tarkibiy o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa

O'zbekistonda bozor islohotlari boshidanoq aholini oziq-ovqat bilan ta'minlashga qaratilgan edi. Jahon iqtisodiyoti rivojlanishining jahon tendensiyalari va O'zbekistonning milliy o'ziga xosligini hisobga olgan holda bozorga o'tish sharoitida davlat ijtimoiy siyosatining asosiy yo'nalishlari, jumladan, chorvachilikni rivojlantirish va uni ozuqa bilan ta'minlash masalalari belgilab olindi.

Iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish sharoitida ushbu muammolar O'zbekiston agrosanoat majmuasining oqilona va samarali tuzilmasini shakllantirish zarurati bilan chambarchas bog'liq edi, chunki bu aholini qimmatbaho mahsulotlar bilan ta'minlash nuqtai nazaridan ham, aholini qimmatli mahsulotlar bilan ta'minlash nuqtai nazaridan ham alohida ahamiyatga ega. qayta ishlash tarmoqlarining xomashyo bazasi.

Umuman olganda, O'zbekistonda bozor islohotlarini chuqurlashtirish va respublika iqtisodiyotini liberallashtirish jarayonida bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda to'plangan barcha ijobiy tajribani hisobga olgan holda, imkoniyatlarni inkor etmasdan, qishloq xo'jaligini isloh qilishni davom ettirish zarur. muayyan yondashuvlar va mamlakat xususiyatlarini hisobga olgan holda muammolarni hal qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI :

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi (Asosiy Qonuni). T.: O'zbekiston. - 1998. - 45 b.
2. O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasi aholisini ish bilan ta'minlash to'g'risida"gi Qonuni // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Axborotnomasi. - 1999. - 1-son.
3. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi. // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. - 1996. - 1-son
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning 2006-yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2007-yilda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining majlisidagi ma'ruzasi. Soliq va bojxona yangiliklari. N 7 (655) 2007 yil 13 fevral
5. I.A.Karimov. Bizning bosh maqsadimiz jamiyatni demokratlashtirish va yangilash, mamlakatni isloh qilish va modernizatsiya qilishdir. Xalq so'zi. 2005 yil 29 yanvar
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.01.2007 PQ-573 "Ijtimoiy himoya yili" Davlat dasturi to'g'risida"gi Qarori. «O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami», 2007 y., N 4-6, m. 39
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007-2010-yillarda yolg'iz keksalar, pensionerlar va nogironlarni manzilli ijtimoiy himoya qilish va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatishni yanada kuchaytirish chora-tadbirlari dasturi to'g'risida 09.07.2006-yil PQ-459-

son Qarori “Qonun hujjatlari to‘plami O‘zbekiston Respublikasi, 2006 y., N 37- 38, m. 3

8. “O‘zbekiston iqtisodiyoti” axborot-tahliliy byulleteni 2006 yil yanvar-sentyabr. Toshkent “O‘zbekiston” 2006 yil

9. Abdurahmonov K.X. va boshqalar.O‘zbekistonda ta‘lim tizimini zamonaviy boshqarish va rivojlantirish. /Qo‘llanma . – T.: REA im. nashriyot uyi. G.V. Plexanov. - 2005. – 240 b.

10. Allohverdiyeva L.M. va boshqalar.Bozor islohotlari sharoitida ijtimoiy-mehnat munosabatlari va aholini ijtimoiy himoya qilish. / ostida. ed. Akademik Abdurahmonova K.X. – T.: REA im. nashriyot uyi. G.V. Plexanov. - 2005 yil.

11. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi (Asosiy Qonuni). T.: O‘zbekiston. - 1998. – 45 b.

12. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbekiston Respublikasi aholisini ish bilan ta‘minlash to‘g‘risida”gi Qonuni // O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Axborotnomasi.- 1999.- 1-son.

13. O‘zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi. // O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. – 1996. - 1-son

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning 2006-yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2007-yilda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining majlisidagi ma‘ruzasi. Soliq va bojxona yangiliklari. N 7 (655) 2007 yil 13 fevral